

De invloed van Royal Botanical Gardens Kew in de 19e eeuw

Iedere plant heeft een naam: een geslachtsnaam, een soortaan- duiding en soms een subspecies of variëteit. Klinkt logisch. Waar komt een naam vandaan? Wie beschrijft planten of hebben dat gedaan? Hoe vindt de registratie of beschrijving plaats? Zijn er spelregels om een geslacht of soort te beschrijven? Kan ik een geslacht of soort naar iemand vernoemen? Dit jaar staan in De Wereldbol plantennamen en hun naamgevers centraal.

Tekst en foto: Peter Knippels

Mijn beperkte tocht door het land van verzamelen en naamgeving van planten leert mij één ding. Royal Botanical Gardens in Kew hebben al decen- nia, of zelfs al eeuwen, een vooraanstaande en leidende rol. Geïnteresseerd in de geschie- denis van Kew en wat ze allemaal doen, kijk eens op de website www.kew.org. Ik wil hier stil staan bij twee directeuren, vader en zoon, en één medewerker van 'Kew' die in de 18e en 19e eeuw een grote stempel drukken op het verzamelen van bolgewassen en de naamge- ving ervan. Tot slot aandacht voor een buiten- beentje.

GROEIEND HERBARIUM

In 1842 wordt William Jackson Hooker (1785- 1865) als opvolger van William Townsend Aiton (1766-1849) benoemd tot directeur van Royal Botanical Gardens Kew, hierna voor het gemak Kew genoemd. Bij zijn benoeming heeft hij al een 'botanisch' verleden achter zich lig- gen: in 1809 gaat hij naar IJsland voor zijn eer- ste botanische reis, later gevolgd door andere reizen in onder andere Europa. Het primai- re doel van dit soort reizen is het verzamelen van plantmateriaal om een herbarium aan te leggen. Net als Sir Joseph Banks stimuleert Hooker botanici om in binnen- en buitenland plantmateriaal te verzamelen voor het herba- rium en de levende collectie in Kew. Met deze initiatieven ontstaat er in de 19e eeuw een con- tinue stroom van planten richting Kew. In die tijd is het door Hooker aangelegde herbarium al wereldberoemd. Hij schrijft verschillende boeken over de naamgeving van planten én mossen. Hooker wordt in 1865 als directeur

Tricyrtis hirta, beschreven door William Jackson Hooker

van Kew opgevolgd door zijn zoon Joseph Dal- ton Hooker (1817-1911). Joseph zet als direc- teur van Kew het werk van zijn vader voort. Kew wordt wereldberoemd en gerenommeerd door de uitgebreide collectie planten en de bij- drage op het gebied van de naamgeving van de planten.

MONNIKENWERK

In 1866 treedt John Gilbert Baker (1834-1920) in dienst van Kew als eerste assistent in het her- barium. Hij is voor de functie benaderd door Hooker sr. In 1890 wordt hij beheerder van het

herbarium. Baker stelt zijn carrière in dienst van het op naam stellen en beschrijven van planten. Als het gaat om bolgewassen schrijft hij handboeken over de Amaryllidaceae, Iri- daceae en Liliaceae. Per familie beschrijft hij geslacht na geslacht, soort na soort; één voor één. Als je de boeken er nu op naslaat kan je niet anders dan diepe bewondering heb- ben voor dit monnikenwerk. Deze handboe- ken lezen niet makkelijk; ze zijn in het Latijn geschreven. Een aanzienlijk deel van het taxo- nomisch werk van Baker staat nog steeds als een huis, alsook de door hem beschreven geslachten en soorten. In vele taxonomische en nomenclatuur werken wordt tot vandaag de dag verwezen naar de handboeken van Baker.

HERBERT(IA)

Het lijkt allemaal een sprookje, maar dan wel een sprookje met een donker randje. De heren van Kew zijn sterk op zichzelf gericht en wensen niet mee te werken aan onder- zoek en publicaties van anderen. William Her- bert (1778-1847) heeft dit mogen ondervin- den. Herbert heeft een brede interesse voor de plantkunde en in het bijzonder voor de Ama- ryllidaceae. Hij houdt zich bezig met hybridi- sieren, kweken en beschrijven van bolgewas- sen. Zijn beschrijvingen worden gepubliceerd in 'Curtis' Botanical Magazine', toen nog niet uitgegeven door Kew, en in zijn finale werk uit 1837: een monografie van de familie der Amaryllidaceae met de voor de hand liggende titel 'Amaryllidaceae'. De werken van Herbert zijn gebaseerd op planten uit verzamelingen van particulieren en op met collega's geruild materiaal. Hij kan niet beschikken over plant- materiaal van Kew. Kew, in die jaren is Banks directeur, die het beleid heeft materiaal niet beschikbaar te stellen aan buitenstaanders. Naar Herbert is het geslacht *Herbertia* ver- noemd, een lid van de familie der Iridaceae. Opmerkelijke keuze voor iemand die zijn leven heeft gewijd aan een andere bollenfami- lie. The International Bulb Society weet Her- bert op waarde te schatten. Het tijdschrift van deze vereniging heet *Herbertia*. Aan mensen die een bijdrage leveren, wordt een medaille uitgereikt: 'The Herbert Medal', in Oscartermen een life time achievement award. De medail- le wordt in 1937 voor het eerst uitgereikt en is éénmaal toegekend aan een Nederlander: in 1938 aan Ernst H. Krelage. In hetzelfde jaar krijgt ook de naar de VS geëmigreerde Jan de Graaff The Herbert Medal.